

Bácsmegyei Függetlenség

A BÁCSBODROG VÁRMEGYEI ÉS A ZOMBORI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési ár: Egész évre 10 kor., félévre 5 kor., negyedévre 3 kor. **Tanítók részére:** Egész évre 8 kor., félévre 4 korona. Egyes szám ára 10 fillér.

A lap tulajdonos „Bácsmegyei Függetlenségi és 48-as Párt” megbízásából:
FALCIONE LAJOS.

Felelős szerkesztő:
PINTÉR GYULA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **Erzsébet-körút 13. sz.**
Közlemények és előfizetések ide küldendők.
Megjelenik: **vasárnap és csütörtökön.**

Pártbíráskodás.

A központi választmányt azért statuálta a törvény, hogy a képviselőválasztás dolgát, annak minden fázisában, a választók összeírásától kezdve a választás befejezéséig, a törvény rendelkezései szerint, pártatlanul és tárgyilagosan intézze. A választmány tagjai esküt is tesznek rá, hogy pártatlanul és részrehajlatlanul járnak el.

Ám a tisztelt urak többnyire fütyülnek az esküre és — amennyire lehet — a saját pártjuk érdekét szolgálják az egész vonalon. Ebben a tekintetben Zombor városát illeti meg az első hely és merjük állítani, hogy a pártbíráskodásnak ilyen elfajulását és a cinikus, szemérmellen, kihívó törvénytíprásnak ilyen vakmerőségét sehol az országban nem tapasztalhatjuk, mint itt.

Minden esztendőben megrójjuk ezt a csúf politikai erkölcstelenséget és minden esztendőben védekezünk ellene. A megrovás azonban nem egyéb, mint borsóhányás a falra, s ha az elkövetett botrányos törvényteleniséget felsőbb helyen sikerül is megállapíttatni és orvosoltatni, ez éppen nem veszélyezteti és nem tartja vissza ezeket a megátalkodott embereket attól, hogy ugyanazon törvényteleniségeket és visszaéléseket a következő évben újból el ne kövessék. Így történt ez az idén is Zomborban; s a visszaéléseknek természetesen most is, mint mindig, Hauke Imre polgármester a nagymestere.

Hogy mennyire kutyába veszi a törvényt és a szabályokat ez az ember, azt eléggé illusztrálja az a tény, hogy egész sereg alaki hibát és sérelmet követett el, mintha őt törvény és szabály egyáltalán nem kötelezné.

Törvénytelenesség volt első sorban az a tény, hogy a központi választmány július havi ülésén, amelyen dönteni kellett a választási névjegyzék ellen beadott fölebvezések fölött, magához ragadta az elnöklést, holott ahoz semmi joga sem volt. Mert július elején szabadságra ment, forma szerint átadta a hivatalát a helyettes polgármesternok, tehát nem gyakorolhatott semmiféle hatósági jogot mindaddig, míg újból át nem vette a hivatalát. Hauke ezt nem

tette, mégis a központi választmány ülésén ő elnökölt, mintha tényleg funkcionáló polgármester lett volna.

A második alaki törvénytisértést azal követte el, hogy nem tartotta meg az ülést a kellő időben. — A törvény ugyanis világosan azt rendeli, hogy a közp. választmány, a névjegyzék ellen beadott fölebvezések fölött, július 20.-áig dönteni tartozik és határozatait július 20.-tól 30.-ig küszömlére kell tennie, Tehát július 20.-án reggel 8 órakor már a határozatoknak ott kellett volna lenni a nyilvánosság előtt. De Hauke Imre csak július 20.-án d. u. 3 órára hívta össze a közp. választmányt, s így a hozott határozatok — a törvény világos megsértésével — csak elkésve voltak küszömlére tehetők.

Maga az összehívás is törvénytelen volt, amiben nem nehéz fölismerni a szándékosságot és a ravasz számítást. A törvény ugyanis világosan rendeli, — *s ezzel egyszersmind megadja a határozatok meghozatalának terminusát is* — hogy a választmányi ülés, a kitűzött idő előtt 3 nappal hivandó össze. Hauke azonban a július 20.-ra összehívott ülés meghívóit — amint ezt hitelen okmánnyal igazolhatjuk — csak július 19.-én bocsátotta ki. Tehát a kézbesítés az ülés napján, július 20.-án történhetett meg. Így esett, hogy a választmány két ellenzéki tagja közül az egyik egyáltalán nem, a másik pedig későn kapta meg a meghívót. E szerint szűk családi körben, tisztán notorius mungók részvételével tartódott meg az ülés. A résztvevők névsora a következő: Hauke Imre, Falcione Árpád, Konyovits Dávid, Bugarszki Koszta és az előadó tanácsnok.

Ez a névsor eléggé beszédes. — Könnyű belőle kiolvasni, hogy az ellenzékre hátrányos határozatokat hoztak az egész vonalon, a leghajmeresztőbb törvényteleniségek elkövetése mellett. Példaképpen csak egypár konkrét esetet említünk föl:

Az ellenzék egész csomó mungót kireklamált, akiket az összeíró küldöttség fölvelt, noha egyetlen fillér adót sem fizetnek. Egyszerű polgári ésszel azt lehetett volna hinni, hogy erre már nem tehetnek egyebet, mint törlik az

illetőket. Nem úgy Haukeék. Egyszerűen elutasították a reklamációt és a földönfutó mungókat szavazati joggal ajándékozták meg. A törvény szerint a határozatot indokolni kell; de a tisztelt urak ezen fesztelenül túltették magukat; az indokolást a pennában felejtették.

A másik igen szép eset, hogy azokat az ellenzéki német választókat, akiknek Zomborban van birtokuk, de maguk falun laknak, kihagyták a választók közül, az alatt az ürügy alatt, hogy nem kérték személyesen a fölvetelüket. Erre az ellenzék kireklamálta azokat a mungókat, akik hasonló helyzetben vannak; de itt már fordítottak egyet a köpönyegen az urak és szépen meghagyták a mungókat a lajstromban.

Gyönyörűen jártak el Fernbach Károly orsz. képviselő, volt főispánnal szemben is. Fernbach Károly az 1911. évi adófékönyv 727. tétele alatt 124 kor. 40 fillér állami adóval van megterhelve a háza után. A törvény világosan rendeli, hogy a névjegyzék kiigazításánál az előző évi adó veendő figyelembe. Fernbach Károly tehát ez alapon föltétlenül fölveendő. Haukeék azonban megtagadták a fölvetelét, mert — úgymond — úgy hallották, hogy Fernbach Károly a házat júliusban eladta. Nagyon jól tudják az urak, hogy ha ez így is van, mit sem határoz, mert a változás csak a jövő évi összeírásnál jöhet tekintetbe; de azért erőszakoskodtak, mert Fernbach Károlyról volt szó.

Nem folytatjuk tovább. A Kuria majd dönt a jogorvoslatok fölött. — A Haukeék eljárását azonban pellengérré kellett állítanunk. Elég szégyen és elég szerencsétlenség Zombor városára, hogy ilyen emberek tartják a kezükben nemcsak a közigazgatást, hanem a közigazgatási jurisdikciót is. De el jó az idő — lehetetlen el nem jönnie — amikor ez a garázdálkodás véget ér és méltó megtorlásban részesül.

„Kultúrkép Bács m-ről.”

A ki ismerős a vármegyei élettel, tudja azt, hogy a legtöbb falut úgy kell rá szorítani azon törvényes kötelességre, hogy kellő számú iskolát állítson föl. Így van ez Jánosalmán is! Nagynehezen végre három év előtt megszavazta

a község a szükséges anyagi hozzájárulást, sőt a rávaló pénz is már rég kamatozik a takarékpénztárban s iskola még sincs.

Igazán érthetetlen eljárás. A község is egyre sürgeti már, de a vármegyén mindig azt mondják: „A mérnöknek van már két hónapja.” Írnak a mérnöknek, „Kérem az alispánnál van.” Ismét két hónap, márcsak a megyegyűlés elé kell terjeszteni. Várjuk, lessük a tárgysorozatban. Elmúlik két három közgyűlés is, még sincs semmi. Más vármegyében az ilyen ügyet soron kívül is elintézik, de úgy látszik az intéző köröknek ez nem sürgős.

Előbbre való a rezolúciós kormány soron kívüli üdvözlése.

Így vagyunk az ipariskolával is. Öt esztendeje megindult érte a mozgalom. Három éve papíron már működik is.

Szakértők az erre vonatkozó aktákat 3 klg-nál többre böcsülik.

De hogy hány klg. aktánál fogja tényleg megkezdni működését az ipariskola, senki sem tudja.

Biharország — Bács ország
Jánoshalma, 1912. július 26-án.

HIREK.

Báró Gromon Dezső halála. Mély részvételt vetünk a gyászos hírt, hogy báró Gromon Dezső v. b. t. t., nyug. honv. államtitkár, Bácsbodrog vármegye volt főispánja, a bacsstóvárosi kerület orsz. képviselője, hosszas és súlyos betegség után, július 25-én, Budapesten elhunyt. A megboldogult élete java részét a velünk szemközt álló politikai táborban töltötte el, de azon kevesek közé tartozott, akik a politikai gyűlölködést nem kultiválják, s így politikai ellenfelek között sincsenek ellenségeik. Gromon Dezső azonkívül még szeretetreméltó modoránál fogva is rokonszenvet tudott k. teni maga iránt. Innét van, hogy ravatalát pártkülönbség nélkül igaz részvétellel veszik körül nagyszámú ismerősei és tisztelői.

A zombori és bacsikai társadalom is kivette részét a gyászból. A középületekre kitűzték a gyászlobogót és küldöttségek utaztak Budapestre, hogy résztvegyenek a temetésen. *Itt jelezzük, hogy Gromon Dezső életéből legközelebb igen érdekes remniszcenciákat közlünk.* — A megboldogult életrajzi adatai a következők:

Gromon Dezső most épen hetvennégy éves, 1838-ban született Vajszkán. Tanulmányait nem hazánkban, hanem külföldön végezte. Nagyobb utat tett azután a világ körül. Hazatérve a vármegyénél vállalt állást, 1869-ben pedig a hódásági kerület balközépi programmal országgyűlési képviselővé választotta. A 31 éves nonatya rendületlenül ragaszkodott Tisza Kálmánhoz. Harminchétféves korában a tovarisovai választókerület adott neki mandátumot az országgyűlésbe. Ezt azonban csak egy évig tartotta meg, mert 1876-ban Bácsmezei, Zombor, Szabadka és Baja városok főispánja lett. Főispáni minőségében szerzett érdemeiért a király 1878-ban a Szent-István-rend kiskeresztjével tüntette ki. Főispánja ideje alatt forrongás támadt a bunyevácok közt, akiket végre is sikerült lecsöndesítenie. Árvízveszedelmek elhárításánál több ízben működött, mint kormánybiztos. A bacsmezei árvízveszély alkalmával még mint képviselő tüntette ki magát; azért királyi elismerésben részesült. Nagy tevékenységet fejtett ki később a szegedi árvíz alkalmával, amidőn több társával hősiességgel védelmezte a vész ellen a lakosságot és a területet. A tiszai VI. és VII. öblözetek ármen-

tesített területén mint kormánybiztos végezte a telepítéseket. Ő hajtotta végre a hertelendyfalvi, naggyörfalvi és gyurgyevoi telepések visszatelepítését. 1880-ban a főispánságtól viszszalépett és 1881-ben ismét tovarisovai kerület képviselője lett. Mint illet, a mentelmi bizottság elnökévé választotta a Ház. Mikor báró Fejérvéryt honvédelmi miniszterré nevezte ki a király, Gromon lett a honvédelmi államtitkár. Ezt a nevezetes méltóságot megtartotta Fejérvéry távozásáig, amikor a fővárosi közmunkák tanácsának alelnökévé nevezték ki. Számos érdemrenddel tüntette ki a király, akinek kedvelt híve volt mindenkor. 1890-ben kapta a II. od. osztályú vaskorona-rendet, az ezredéves kiállítás hadügyi és hadtörténelmi csoportjának szervezése és rendezése körül szerzett érdemeiért pedig a Ferenc József-rend nagykeresztjét. 1894-ben az uralkodó valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki.

Szerecsenmosásra vállalkozott a *Bácska*, amikor „*Apró ajándékok a közvagyonból*” c. cikkünkre reflektálva, azt akarja bebizonyítani, hogy Vojnitsék itt szerb-magyar barátságot hoztak létre, tehát hazafias munkát végeztek. Hiszen, ha úgy volna, annak mi örvendenénk a legjobban, mert mi őszinte hívei vagyunk a nemzetiségekkel való testvériségnek. De magyar szerb barátságról itt szó sincs, csupán szerb hegemoniáról, amellyel az okos és ügyes szerbek megfizették azt a szívességüket, hogy Vojnits uréknak segítettek letörni a magyar lakosságból álló függetlenségi pártot. A magyar-szerb barátság bizonyítékaként neveléses felhozni a Schweidel és Rákóczi szobrokat, mert azokat nem a város, hanem a zombori magyar társadalom létesítette. Különben is megkapták az ellenértéket a szerbek az Kosztitszoborban. Magyar-szerb barátságról vagy szövetségről egyébiránt annál kevésbé lehet beszélni, mert a hivatalos világot és a leltári mamelukokat, akik a szövetséget kötötték és fentartják, sehol az országban a magyarság képviselőinek el nem ismerik, hanem mindenütt a nemzeti ügy árulóját látják bennük; amiben a közvéleménynek igaza is van.

Kegeyeletes ünnepély. A cs. és kir. 23-ik gyalogezred Zomborban állomásozó zászlóaljának tisztikara meghatározó módon emlékezett meg egyik két év előtt tragikus véget ért bajtársáról. Augusztus hó 1-én lesz két éve, hogy egy éjjeli gyakorlat alkalmával a sziváci út mentén fekvő Husvéth szállás előtt Eibl Miksa századost szívészélhülés érte. A váratlanul és hirtelen elhunyt századost nemcsak katonái és tisztársai, hanem a polgárság is tisztelte és így halála őszinte részvétele keltett. Tiszti bajtársai azt a helyet kegeyeletből, a hol kiszemelték, fehér márvány oszloppal jelölték meg. Ennek az emlékoszlopnak beszentelése pénteken reggel ment végbe. Az egész zászlóalj kivonult teljes díszben az emlék oszlophoz. Kleiner Nándor tábori lelkész szép beszédben emlékezett meg az elhunytól, a kinek kötelesség tudását, a melynek áldozata lett, utánzásra méltó példának állította a legénység számára; majd beszentelte az emlék oszlopot. A kegeyelet katonai ünnepély után Husvéth István földbirtokos vendégül látta reggelire a tisztikart és az elhunyt jóbarátait szállásán.

A zombori cukorgyár ügye. Lapunk e hó 18-iki számában „*Temetik a zombori cukorgyárat*” cím alatt egy hírt közöltünk, mely úgy látszik, téves információ alapján. Ezt a hírtünk, kompetens helyről kapott adatok alapján, ezennel helyreigazítjuk, mert meggyőződünk róla, hogy a Bácsmezei Cukorgyár Részvénytársaság igazgatósága, a zombori iroda előterjesztésére, legutóbb százazrekre menő mezei vasúti befektetésekre határozta el magát, mely nagy mértékben fog hozzájárulni ahhoz, hogy a vasúti vonaltól távolabb eső gazdazágok is bevonassanak a répatermelő gazdazágok közé s így rövid időn belül együtt lesz az a terület,

mely egy cukorgyár létesítésének alapfeltételét képezi. — Örömmel látjuk, hogy a zombori cukorgyár ügye az érdekelt pénzintézetek méltóságának megfelelően, komoly munkaerők kezeibe van letéve és bízunk abban, hogy a zombori cukorgyár már a legközelebbi jövőben felépül; azért a gazdaközönséget, a magunk részéről is, a szükséges répatermelő terület följajlására buzdítjuk.

Eljegyzés. Mint értesülünk, dr. Zátonyi Dezső zombori ügyvéd eljegyezte Bárdos Margót Gyuláról.

Iparosok a polgári iskolaért. A zombori ált. ipartestület választmánya — mint halljuk — pénteken este tartott ülésén, egyebek között, foglalkozott a polgári iskola kérdésével és egyértelműleg megállapodott abban, hogy a polgári iskola fölépítése és párhuzamos osztályokkal való kibővítése elsőrangú kultúr-szükségletet képez. Azért az iparos osztály, mint közvetlenül érdekelt fél, a legszélesebb körben agitációt indít az égetően sürgős kérdés dűlőre juttatása iránt. Első sorban egy, legalább 1000 aláírással ellátott sürgető kérvényt készítenek, s azt monstreputációval viszik a főispánhoz, s őt e közérdekű ügy lelkiismeretes fölkarolására nyomatékosan fölkérik.

Az új mozgószínház. Csendsben, minden reklám nélkül látjuk kibontakozni a Zrinyi-utcában az új mozgóképpalotát. Az *Arena Mozi* új otthont épített; amit az Erzsébetligetbe terveztek a vállalkozók, de érthetetlen okokból keresztül húzta a város bölcs vezetősége, az most a Zrinyi-utcában épül. Nincs arra haladó, aki meg ne ütközne a feltűnő méretű és formájú faltömegben. A kérdések özőnével ostromolják az építés vezetőt a kíváncsiak: „Mi lesz ez, hogy lesz, mikor nyílik? stb.” Már külföldön is elismert elv, hogy kultúrtekintetben a mozgószínházak nemcsak elérik a rendes színi előadásokat, de a látványosság terén a csupán díszletekre szorítókozó színházakat máris messze felülmúlták! Ilyen kultúrpalota lesz az épülő *Arena Mozgó* is. Az épület impozáns méretei mellett modern berendezésű; kitűnően szellőztetett szórakozó helye lesz városunknak. A nézőtér légtére 8 méter magas; tehát a tűrhetetlen meleg az új mozgóban számúzve lesz. Az ülőhelyek önműködőleg felcsapódó székekből lesznek; az emeleten lesz a cukrászterem, onnét pedig a páholyok és páholszékek, a nézőtérben. Az új mozgószínház maga teljesen tűzmentes; az ajtókon kívül az egész épületen faanyag nem lesz, a tető vasbeton s így tűzveszélyről az új mozgóban szó sem lehet. Mindemellett nagyszámú kijáratról gondoskodva van; a mozgó minden oldalán 3—3 vészkijáró van, s így a bejáratokkal együtt az új mozinak 10 kijárat van direkte a nézőtérrel minden folyószerű építkezés mellőzésével. Kivülről az épület óriási arányú; merész iver imponáló hatású lesz. Zomborban igazán kevés szép épület van, s az *Arena Mozi* új művészi palotája feltétlenül csak városunk díszére válik. Az új mozgóképpalota ünnepélyes megnyitása október hó 1-én lesz. (Az új arénának — Herczeg Sándor mérnök tervei szerint — minden része csakis a zombori iparosok alkotását fogja dicsérni.)

A zombori ügető versenyek programja már meg van állapítva. E szerint a verseny október 4-én kezdődik és 6-án végződik. A részletes programot legközelebb közölni fogjuk.

A zombori munkások mulatsága. A zombori összmunkásság augusztus 3-án, szombat, a Répits-féle vendéglő kert helyiségében (Csihás Benő-utca) a „Munkás Otthon” alapja javára „Próbaházasság” társasjátékkal egybe-

kötött táncmulatságot rendez. Belépő díj személyenként 1 korona, kísérő nőknek 60 fillér. Kezdeté este fél 9 órakor. Éjfélkor szabad kabaré.

Vadászok gyűlése. A zombori vadásztársaság vasárnap közgyűlést tartott, amelyen új tagokat vett föl és a következő határozatokat hozta: A szentiváni határt megnyitja a vadászat számára, kivéve a fácán vadászatot. A zsarkováci vadászterületet szintén megnyitja. A lödijákat eltörölte, s a helyett a vadászati tagsági díjat 70 koronáról 80 koronára fölemelte. A társaság tagjainak száma ezidő szerint 73.

Zombor szab. kir. város felső kereskedelmi iskolájában a tanulók beírása szeptember hó 2., 3. és 4. napjain történik, mindenkor d. e. 9—12 óráig. Az alsó (I.) osztályba azok vehetők fel, akik a közép-, vagy polgári iskola négy alsó osztályát sikerrel elvégezték. A felső osztály tanulói az iskolai év végén érettségi vizsgálatot tesznek, mely képesítés tekintetében a gimnázium, reál, vagy bármely felső kereskedelmi iskola érettségi vizsgálatával egyenlő értékű; e szerint jogosít a katonai egy évi önkéntességre is. A helybeli tanulók tandíja évi 80 korona, a vidékieké 10 korona, melyet félévenként előre kell lefizetni. Ezenkívül minden tanulónak fizetni kell: felvételi díj címén 4 koronát, az országos tanári nyugdíjalapra 6 koronát, az ifjúsági könyvtárra 2 koronát és az évvégi értesítőre 1 koronát. Szegénysorsú, jó előmenetelű tanulók tandíjmentességben részesülnek és iskolai könyveket is ingyen kapnak. — Minden egyébre nézve készséggel ad felvilágosítást az igazgatóság és vidéki szülőknél fiaik elhelyezésére szívesen ajánl tisztességes családokat. A helyek megválasztásánál kiváló gondot fordít az igazgatóság arra, hogy a tanulók a német és szerb nyelveket otthoni társalgás útján is elsajátíthassák. A felső keresk. iskola igazgatósága.

Athletikai verseny Hódságon. A Hódsági Athletikai Klub f. évi augusztus hó 18-án tartja az alábbi feltételekkel a vásártéri pályán I. klubközi atlétikai versenyét, melyre a társ egyesületeket és az amatőr versenyzőket szívesen látja. A verseny programja: A) Ifjúsági számok (15 éven aloliak részére): I. 100 méteres síkfutás. II. Magasugrás. III. Diszkoszvetés. IV. Távolugrás. V. Négyezer 100 méteres staféta síkfutás. B) Felnőttek számai (15 éven felülieknek): I. 100 méteres síkfutás. II. Súlydobás. III. Gerelyvetés (svéd). IV. Távolugrás. V. Diszkoszvetés. VI. Négyezer 100 méteres staféta síkfutás. VII. Fülelabda mérkőzés egyesületek csapatai közt. Nagyobb számú nevezések esetén az ifjúsági számok d. e. 1/2 9. a felnőttek számai pedig d. u. 1/2 4 órától kezdve kerülnek eldöntésre. Ellenkező esetben az összes versenyek d. u. 1/2 4 órakor kezdődnek. Verseny feltételek: 1. Nevezési határidő 1912. augusztus hó 11. A nevezések a nevezési díjjal együtt Schwerer Béla, versenytíkárr Hódság címre küldendők. 2. Nevezési díj: egyéni versenyben 1 korona. Staféta csapatnak 3 kor. fülelabda csapatnak 6 korona. Az első díj minden esetre kiadatik, a második díj csak legalább négy, harmadik csak hét versenyző indulása esetén. Csapatversenyekben a győztes csapat minden tagja díjat kap.

Az adai földmívelésiskolában a földmívelésügyi miniszter által tartani szokott mezőgazdasági tanfolyam e hó 18-án kezdődött. A miniszterium a tanfolyamra Bács-Bodrog vármegyéből a következő tanítókat vette föl: Wuits Dusan Felsőkaból; Haus Vendel Csantavér, Hromis János Torzsapekla, Juhász Lukács Tataháza, Haspel Ödön Órszállás, Hellfrich János Ujfutak, Dickmann József Csátalja, Benedek Lajos. A tanfolyam négy hétig vagyis augusztus hó 18-áig tart, amikor is lesz a tanfolyamot záró ünnepély vagyis a beszámolás, melyre a miniszterium vizsgálati biztosul: Grasselly Miklós kecskeméti m. kir. földmives iskolai igazgatót és Faragó János kir. tanfelügyelőt küldötte ki.

Ezüstneműek árverése. A Koczik-féle alapítványi vagyonhoz tartozó ezüst evő készlet, 2 ezüst girandó, 1 ezüst tálca, 2 kina ezüst

gyertya tartó folyó évi július hó 30-án (kedd) délelőtt 10 órakor a városháza tanácstermében nyilvános árverésen el fognak adatni.

Állatbetegségek a vármegyében. Hivatalos megállapítás szerint a következő állatbetegségek pusztítanak a vármegyében: *Lépfene.* Sztapár, Turja, Bács, Vaskút, Szilbács, Ujpalánka, Dunagárdony, Tiszaitvánfalva, Ada, Órszállás, Zsablya községekben, Zombor és Zenta városokban, *Juhhimlő.* Topolyán.

Közgazdaság. A magyar alföldi erdők.

Írta: **Janovich Gyula** miniszteri tanácsos.

Azon hosszú idő, melyet mint a magyar államkincstár jogi képviselője Zólyom, Hont, Liptó, Bars, Szepes megyékben, tehát a felföldön, majd az Alföldön eltöltöttem, bő alkalmat nyújtott a jogi ellátásom alá tartozott kincstári erdészeti viszonyait megismerni, ami azért is könnyen ment, mert magam is szerettem az erdőt, ismerem annak védelmi szabályait s nem egyszer pihentem a lombok vagy a fenyvesek árnyékában elmélkedve s magam elé varázsolva azt a képet, midőn a kincstári erdők még tömör összefüggő tömegben pompáztak s azt a másik képet, midőn az erdő „kihasználás” szerintem pusztítás, enyhén rablógazdálkodás köszöntött be. Persze az én laikus szemem esetleg másképp látja a letarolt és fel nem újított erdőterületeket, hegyeket, pusztán maradt sziklákat, mint a hivattott erdészé, ki ezt a kopárságot talán meg is indokolja, de hát az én véleményem szerint mégis igaz az, hogy ahány holdat kivágtunk, letaroltunk, ugyanannyit újra nem ültettünk, be nem fásítottunk.

Minthogy az erdészeti célja, az erdők kezelése s fentartása engem rendkívül érdekel, iparkodom a szaklapokat, folyóiratokat szorgalmasan olvasgatni, az erdészeti iránt érdeklődő körök, testületek, egyesek irodalmi működésével megismerkedni és egyes kérdésekkel szereztek foglalkozni, kifejezve nézetemet nyíltan, meggyőződéseim szerint, várva a felvilágosítást, miáltal senki érzékenységét nem érintem, értenem nem kívánom, mert hiszen „laikus” létemre a szakkérdések eldöntésénél úgy sem szerepelhetek.

Tanulmányaim közepette kezembe került az „Österreichische Vierteljahresschrift für Forstwesen” 1911. év IV. füzeté, mely az „österreich. Reichsforstvereine” által 1911. évi szeptember 20-án Herkulesfürdőben megtartott vándorgyűlés „Wanderversammlung” tárgysorozatát s a megtartott előadást közlésezi. Többi között tárgyaltatott a tölgyfa növése, különböző talajokban s viszonyok között szerinti fejlődése s felújításának módja. Az előadó: Petraschek császári tanácsos előadásában kiemelte a szlavóniai tölgyet illetőleg egy magyar szakférfiú erdész: Kuzma Gyula m. kir. főerdőtanácsos cikkét és értekezését, melyet az udvari tanácsos „Sehr beachtenswehrt”-nek, igen figyelemreméltónak jelzett. Az osztrák vándorgyűlés tárgyalásait regisztrálták azután nálunk az „Erdészeti Lapok” közlönyének XXIII. füzetében „Az osztrák birodalmi erdészeti egyesület tanulmányútja.” című cikkben, (1205 lap) mely az osztrák kiadású közleménnyel mindenben egyez, kivéve azt a részt, melyben Petroschek csász. udvari tanácsos Kuzma főerdőtanácsos cikkéről dicsérettel megemlékezett, mert a magyar közlés bizonyos Burckhardtról tesz említést, holott erről a Petraschek-féle előadás egy szóval sem emlékezik meg s ki előttem is ismeretlen annyiból, mert tudtommal egy ilyen nevű úr a vándorgyűlésen részt sem vett. Hogy ez így van, megerősít ebben a „Šumarski List, organ hrv. slav. šumarskoga društva” 1912. 5. számában közzétett tárgysorozat és azon határozat, mellyel Kuzma főerdőtanácsos említett értekezését nevezettnek elismerését, köszönetét nyilvánítja.

Engem most a Kuzma féle értekezlet tartalma érdekelt, mert különösnek tartottam, hogy a szlavóniai tölgy a magyar tölgyet értékben s növéseben meghaladja, felülmúlja, mintha Magyarország nem rendelkezne oly talajjal, melyben a szlavóniai tölgyhöz hasonlót termelni lehetne. Iparkodtam ennélfogva ezt a vándor-

gyűlésben figyelemreméltónak elismert cikket, értekezést megszerezni, ami sikerült is, mert az „Österreichische Forst und Jagdzeitung” 1911. évi szeptember 1-én 1496 számú példányában reáakadtam s így most már indítva érzem magamat egy részére válaszolni, s az igazságnak megfelelően oda nyilatkozni, hogy az „Erdészeti Lapok” idézett cikkébe a Burckhardt név tévesen kerülhetett Kuzma Gyula főerdőtanácsos helyett.

Ezen helyesbítést ekként konstatalván, ismerve most már a Kuzma-féle értekezést, nem tudom felfogni laikus eszemmel a főtanácsos azon véleményét, melyet ezen kérdésre: vajjon ezen, a tölgytermelésre oly kiválóan áldott szlavóniai talajt, figyelemmel a folyton szaporodó népességre, nem lehetne-e más jövedelmezőbb gazdasági célokra felhasználni, mint például az Alföldön, hol az erdő immár majdnem mindenütt — ahol az erdő talaj azt megengedte, más jövedelmezőbb, kulturális gazdálkodásnak tért engedni kényszerült? Nemmel válaszolva, adott. Megengedem, hogy egy apodiktice ez a vélemény helyes, mert hiszen erre a főtanácsos első sorban illetékes, lévén a szlavóniai kincst. erdőhatóságnak hosszú időn át feje; de vajjon megállana-e a vélemény akkor is, ha a szlavóniai árterület ép oly tetemes beruházások árán, mint ez nálunk a Dunánál történnék, ármentesítették? vajjon a szlavóniai tölgy jelenlegi kedvező talaja nem-e megváltoznék? Erre a főtanácsos úr majd válaszolhat. Nézete szerint a volt horvát-szlavonországi katonai határvidéken mások a viszonyok. Itt csupán két erdőbirtokossal: az államkincstárral és a vagyonközségekkel van dolgunk. A vagyonközségek alacsonyabban fekvő erdősegei talaját egyéb művelés alá fogni tiltva van; a kincstár pedig a maga erdősegeit az évenként ismétlődő áradás, árvíz tehát elárasztás ellen töltésekkel azért nem fogja megvédeni, mert ezek létesítése óriási el nem bírható összegekbe kerülne (?) tehát kárral járna, holott a szlavóniai tölgy ezen elárasztott területeken is prosperál, minélfogva Kuzma főtanácsos kimondja azon véleményét, hogy a jelenlegi szlavóniai erdőtalajt egyéb gazdasági művelésre alkalmasnak nem tartja és ez a szlavóniai erdőterület mezőgazdasági célokra felhasználva, korántsem hozna annyi jövedelmet, mint a mennyit hoz a védőtöltések közé szorított és ármentesített bácskai erdőterület. Maga a főtanácsos különösnek, sőt rejtélyesnek tartja azt, hogy a míg a Száva-síkságon a sekély humusz talajban a tölgy s egyéb fehérfa buja s egyes törzsű növéssé, addig ez a fa nem a mélyebb humusszal bíró dunaárterületeken létező erdőkben korcs, lassú s görbe növéssé, holott ilyen területeken a kukorica, kender éveken keresztül minden változtatás nélkül kitűnően megerem, viszont ezek a termények a szlavóniai szávaárterületeken a bácskaiakkal szemben csak vegetálnak.

(Folytatása következik.)

IRODALOM.

Schön Adolf könyvkereskedésében Zombor. Telefon 161. szám. Kaphatók a következő könyvujdonságok:

Karinthy: Esik a hó . . . . . 3—K
Dr. Theisz Gy.: Német nyelviskola

III. rész . . . . . 3—
Mészáros: A török alkotmány 1:20

Athenaeum könyvtár e havi újdonsága:
Bölsche: Szereltem az élők világában I./II. 3:80

41—100—36

HIRDETÉSEK.

Kiadó lakás.

Apolló-utca 10. szám alatt kiadó egy különálló lakás, mely áll: két szoba-, előszoba-, konyha- és éléskamarából.

Kiadó lakások!

Egy modernül épült, új házban **két első emeleti**, kényelmesen, parkettel és vízvezetékekkel ellátott lakás **november hó 1-ére** jutányosan kiadó.

Ugyanott **3 üzlethelyiség** és egy szép **két szobás** udvari lakás szintén november 1-ére kiadó.

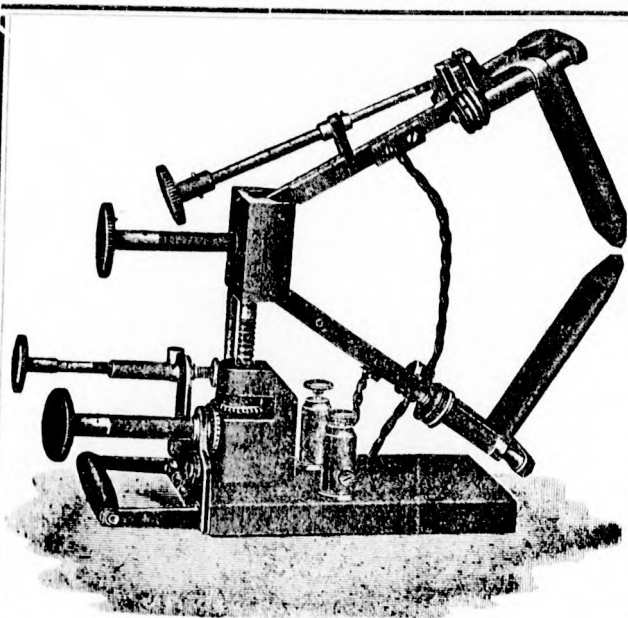
Bővebbet **Pintinger János** tulajdonosnál.

118 3-2

Eladó ház!

Zomborban, Szelencse városrészen, Hársfa-utca 24. számú ház, mely áll: 4 szoba, 3 konyha és megfelelő mellékhelyiségekből, **szabad kézből azonnal eladó.**

Bővebb értesítés nyerhető: Zöldkert-utca 39. szám alatt. 116-3-2

Wancsek Béla

első mechanikai gépek és villamos projekciós ivilámpa gyára

ZOMBORBAN.

Kitüntetve Eszék 1889. aranyérem és díszoklevéllel.

Saját készítményű, legújabb rendszeres villamos projekciós ivilámpa „Bella I.” egyen és váltakozó áramra.

Mozgósínházak részére igen alkalmas, mert áramfogyasztása csekély.

Elvállalok mindennemű kinematográf és bármely gyártmányú ivilámpák javítását.

Fogaskerekék minden nagyságban és fogszámában rajz vagy beküldött minta után fibet, réz, vas és célből pontosan készíttetnek. 119-3-1

Arjegyzék kívánatra ingyen.

Birtok eladás és bérbeadás.

Kiskunhalason (Pestmegye), a vasútállomástól 4—5 klm., műút mellett egy **2078**, egy **1000**, egy **600**, egy **450** és több **100 holdas birtok** akár egészben, avagy 10—20 holdas részletekben is **kedvező feltételek mellett**

szabad kézből eladó, avagy haszonbérbe adó.

Továbbá: 100 drb 4 éves tinó, 60 drb 2—3 éves üsző, 500 drb egy éves hizlalásra alkalmas süldő, 50 drb hasas göbe, szintén

olcsó árban azonnal eladó.

Bővebb felvilágosítás nyerhető:

TÓTH LAJOSNÁL Kiskunhalason,
Sertés-piac 2. szám.

A föld kitűnő minőségű, megterem bármily veteményt igen bőségesen.

KÖZKEDVELTTÉ LETT!!

kellemes íze, jósága és olcsósága által a

PÉCSI TETTYE KRISTÁLYTISZTA FORRÁSVIZ,

mely szénsavas víz ma már szegény és gazdag legkedveltebb asztali itala.

Gazdasszonyok és vendéglősök öröme,

ha e kiváló vizet adhatják asztalukra.

Kapható minden fűszerüzletben és étteremben.

Zombori képviselő: **ARNOVLYEVICS DUSÁN** kereskedelmi ügynökségénél.

Zombori főraktár: **Makarits István** fűszerkereskedésében.

90-104-19

„Unió” jéggyár Zombor, Zöldkert-utca.
Telefonszám: 112.

ÉRTEŚÍTÉS!

Van szerencsénk a nagyérdemű közönséget tisztelettel értesíteni, miszerint Zöldkert-utcában fennálló

mű-jéggyárunkat

üzembe helyeztük és a műjeget a gyárban métermázsánként 2 koronáért számítjuk.

A n. é. közönség szíves pártfogását kérve, maradtunk

Zombor, 1912. évi május hó

80-23

teljes tisztelettel

AZ „UNIO” JÉGGYÁR.

„Első Délmagyarországi Nádifonógyár”
SZOND (Bácsbodrog megye).

ELADÓ!

Mindennemű

NÁDFONAT

olcsó árban eladó.

Továbbá eladó **13 drb 2—2½ éves tinó**, **14 drb 2—2½ éves üsző**, melyből 8 drb hasas és 3 drb tehén.

Eladó egy 100 öl hosszú, esetleg 4, 6, 8 és 10 öl hosszúságban is kapható, keményfából és bekátrányozott

= kukoricagóré. =

Mindennap megtekinthető.

Akinek van **nádja eladó**, mindenkor a lehető legmagasabb ár mellett **megveszem**. Akinek pedig szüksége van **fedélnádra**, jutányos árban kaphatja nálam.

MERKL JÁNOS,

a szondi vasútállomás mellett,
az **Első Délmagyarországi Nádifonógyár**
tulajdonosa.

38-50-21

HUNGARIA-FÜRDŐ ZOMBOR.

GŐZFÜRDŐ:

Uraknak: naponta reggel 5-től d. u. 1-ig, szombaton egész nap.

Hölgyeknek: hétfőn, szerdán, pénteken mindig d. u. fél 2-től 6-ig.

Kitűnő masször és elsőrendű tyukszemvágó a fürdőben.

A kádfürdőket hölgyek és urak minden nap — vasárnap délután kivételével — használhatják. 49-55

A meleg vízmedence naponta kétszer kimosva és állandóan friss víz.